

Pospíšil, Ivo

Významná komparatistka : (k životnímu jubileu Danuše Kšicové)

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1997, vol. 46, iss. D44, pp. [120]-126

ISBN 80-210-1731-7

ISSN 0231-7818

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107742>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JUBILEA

IVO POSPÍŠIL

VÝZNAMNÁ KOMPARATISTKA

(K životnímu jubileu Danuše Kšicové)

V roce 1997 oslavuje profesorka ruské literatury na Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně Danuše Kšicová (nar. 26. dubna 1932 v Brně), doktorka věd o umění, významné životní jubileum. O jejích lidských a vědeckých kvalitách v roce 1992 zaslavně psal vedoucí tehdejší katedry slovanských literatur a literární komparatistiky prof. Miroslav Mikulášek (SPFFBU, D 39, 1992, s. 155–157); při této příležitosti bych kromě stěžejních knižních prací jubilančky připomněl její tematické a metodologické směřování a její úlohu ve vědeckém životě české a světové literárněvědné komunity.

Ve stopách svých univerzitních učitelů, mezi nimiž byli z literárních vědců mj. Frank Wollman a Josef Hrabák, se nejprve orientovala na komparatistická studia česko–ruská. Knižně debutovala monografií *Ruská poezie v interpretaci Františka Táborského* (Brno 1979). Právě v této práci se jako v kapce vody zrcadlí počátky cest, jimiž se jubilančka vydala. Je to práce vztahová, srovnávací, kontaktologicko–genetická, recepční, ale také typologická a translátologická. Následující monografie *Poéma za romantismu a novoromantismu* (Brno 1983) rozvíjela především komparatistickou typologii a poetiku s přesahy k jiným druhům umění. Již zde Danuše Kšicová prezentovala snahu vytvořit nový badatelský koncept. Stejně jako se kdysi začalo mluvit o rozvíjení literární poetiky směrem k poetice generální, směřuje jubilančka ke generální komparatistice, jejíž půdorys by zahrnoval různé druhy umění, byť složka literární by v ní měla stimulující roli. Záchytným bodem byla poetika moderny, zejména secese, v níž se výrazně projevila nejen architektura a výtvarné a užité umění, ale také sama literatura. Tato linie se jako červená nit vine i studii, jejichž dominantou není generální komparatistika založená na srovnávání několika druhů umění. Součas-

ně se však dále rozvíjí dráha translatologická a s ní spjatá orientace na studium poezie, vzácná v našem střízlivém, prozaickém věku. Tomuto okruhu věnovala jubilantka texty Ruská literatura 19. a začátku 20. století v českých překladech (SPN, Praha 1988) a Russkaja poezija na rubeže stoletij, 1890–1910 (SPN, Praha 1990).

V posledních letech připravila badatelka rozsáhlou publikaci o secesi jako uměleckém směru, v němž se setkávají různé druhy umění (Secese. Slovo a tvar). Tato reprezentativní monografie obsahující řadu obrazových příloh, autorčino opus magnum, které dosud hledá sponzory a tím i možnost důstojného vydání, by vytvořila materiálový i metodologický základ velkoryse koncipované generální komparistiky, jež by byla výraznou komplementární alternativou přesně propracovaného komparatistického pojetí Franka Wollmana a Slavomíra Wollmana, stejně jako doširoka rozmáchlým projektům slovenského komparatisty světového jména Dionýze Ďurišina spočívající na pojmech zvláštní meziliterární společnosti, meziliterárnost a meziliterární centrismy nebo spíše hermeneuticky pojatému srovnávání pražského Centra komparistiky. Řada studií z tohoto okruhu je roztroušena v různých vědeckých revuích, českých i zahraničních, z nichž připomínáme alespoň rusky psanou studii o Konstantinu Balmontovi a E. A. Poeovi (1991–1992) a práci o secesních prvcích v Turgeněvově povídce Píseň triumfující lásky (1994), obě vydané v Maďarsku, stať o secesi v díle K. Balmonta, A. Achmatovové, Andreje Bělého a N. Rericha (Slavia 1995) či pojednání o symbolice barvy a prostoru v dramatické poémě A. Bloka Píseň osudu (SPFFBU, 1992) — další studie obsahuje připojená bibliografie za léta 1992–1997.

Jak práce ze sféry translatologie, tak studie o poezii a česko–ruských literárních vztazích a zejména úsilí o generální komparistiku úzce souvisejí s jubilantčinným postavením ve světové rusistice, slavistice a literární vědě jako takové. Prof. Danuše Kšicová patří k našim literárním vědcům s největší publikační činností v zahraničí. Pravidelně se účastní slavistických sjezdů a kongresů Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury (MAPRJAL), je zvána k přednáškám po celém světě. Její zásluhou navázala brněnská slavistika plodné kontakty s americkou literární vědou, zejména s Univerzitou v Bostonu a jejím Centrem filozofie a historie vědy (Center for the Philosophy and History of Science), podstatně přispěla k tomu, že Masarykova univerzita jmenovala svým čestným doktorem významného amerického slavistu a sémiotika, amerického žáka Romana Jakobsona prof. Thomase G. Winnera (1995). Roku 1993 se jubilantka stala členkou mezinárodní organizace IAWIS (International Association of Word and Image Studies) s centrem v Nizozemsku, která jí umožnila další významné mezinárodní kontakty v oblasti srovnávacího studia obrazových a verbálních umění. Koncepční a organizační práce je stálou součástí badatelských aktivit také na domovské univerzitě. V součinnosti s prof. Miroslavem Mikuláškem se podstatně podílela na organizaci mezinárodních symposií, které rusistické a později slavistické pracoviště pořádalo v letech 1985, 1988, 1993 a 1996: byla věnována problematice literárních směrů a žánrů ve slovanských a západních literaturách v souvislosti s výročí Franka Wollmana, Romana Ja-

kobsona, profesora Masarykovy univerzity, kde na ní působil v letech 1933–1939 a jejímž čestným doktorem se stal roku 1968, a ruského komparatisty Alexandra Veselovského. Současně se redakčně podílela na sestavení a vydání sborníků z těchto jednání (*Litteraria Humanitas* I, II, IV, 1991–1996). Nelze také nezpomenout jejího podílu na potřebné příručce *Panoráma ruské literatury* (1995), kterou vytvořil kolektiv jejího mateřského pracoviště.

Řadu projektů jubilantka již dokončila (např. zmíněnou knihu o secesi) a publikačně zúročila, na řadě z nich — zejména ze vztahové oblasti česko-ruské — ještě pracuje nebo je dokončuje. Cesty naznačené již v badatelčině publikačním debutu se protínají a směřují k širokému kulturnímu průniku, který má v práci badatelky, jež je nejen znalkyní literatury, ale také výtvarného umění a hudby, klíčové místo.

Z PRACÍ DANUŠE KŠICOVÉ

Soupis navazuje na bibliografii otištěnou ve Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity D 39, 1992, 158–164. Pořízen byl k 5. 3. 1997. Neuvádí drobnější články a překlady.

KNÍŽNÍ PUBLIKACE

Panoráma ruské literatury. Boskovice, Albert 1995, 116–119, 121–135, 145–149, 167–175, 184–206, 219–236, 301–321, 324–325, 331–332, 342–344, 350–367 (spoluautorka učebnice).

Východoslovanské literatury v českém prostředí do vzniku ČSR, Brno, Masarykova univerzita 1997, 195 s., 42 obr. příloh (10–114, 172–195, spoluautorka, redaktorka).

EDICE

Litteraria humanitas. Roman Jakobson, IV., Brno, Masarykova univerzita 1996.

STUDIE, ČLÁNKY, STATI

Secese and Art Nouveau. Dušan Jurkovič and Ch. R. Mackintosh. Scotland and the Slavs. Selected Papers from the Glasgow–90 East–West Forum, Nottingham, Astra Press 1993, 123–130.

K. D. Baľmont i E. A. Poe. Studia Slavica Hungarica, Budapest 37, 1991–92, 325–341.

Poetika besedy v romane „Dym“ I. S. Turgeneva. Zagadnienia rodzajów literackich 1993, XXXIV, 1–2, 73–81.

Poetika literární secese, Slavia 1993, 3, 337–343.

Poetika secesní literatury, Rossica slovaca II, Nitra, 1993, 47–53.

Odpověď. Opera slavica II, 1992, 3, 58–59.

Symbolika prostoru a linie v poezii ruské moderny, Ruská moderna III, Vysoká škola pedagogická v Nitře, 1993, 54–66.

Symbolika barvy a prostoru v dramatické poemě A. Bloka Píseň osudu, SPFFBU D 40, 1993, 63–68.

- Poetika českého humoru* (J. Hašek, K. Čapek, B. Hrabal), SPFFBU, D 39, 1992, 75–81 (vyšlo 1994).
- Stil modern v ruskoj poezii i izobrazitel'nom iskusstve*, Russkij jazyk i literatura v sovremennom dialoge kul'tur, VII Meždunarodnyj kongress MAPRJAL, Regensburg, Germanija 22–26 avgusta 1994 g., Regensburg 1994, 153–154.
- „*Skripka Rotšilda*“. Problemy interpretacii. In: A. P. Čechov—Religiose und philosophische Dimension im Leben und im Werk, Badenweiler, 20–24. Oktober 1994, 31. Zweites Internationales Symposion. Zusammenfassungen und Thesen der Referate.
- Translation of Poetry as a Subject of Interdisciplinary studies*, Germanoslavica I (IV.), 1994, 81–90.
- Otokar Bržezina i mladšije ruskije simbolisty*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 1659, Slavica Wratislaviensia LXXXVI, Wrocław 1994, 25–33.
- O nacional'nom v strukture chudožestvennogo teksta*. Sravnitel'noje sopostavlenie ruskich i češskich perevodov („Lenora“ Bjužgera i „Voron“ Po). Nacional'no—kul'turnyj komponent v tekste i v jazyke, Minsk 1994, s. 154–155.
- Secese jako strukturní součást ruské moderny*, Nitra, Ruská moderna IV. 1994, 50–58.
- Secesia ako štruktúrna súčasť ruskej moderny*. Záverečná správa o výskumnej grantovej úlohe č. B, 189–92: Ruský jazyk, literatúra i kultúra na rozhraní 19. a 20. storočia, Nitra 1994, 21–23.
- Krajina duše. Básník a krajina v době secese*. A. Sova a O. Březina, SPFFBU, D 41, 33–40, 1994 (vyšlo 1995). ISBN 80–210–1205–6, ISSN 0231–7818
- Stil modern v ruskoj poezii i izobrazitel'nom iskusstve*, (K. D. Baľmont, A. Achmatova, A. Belyj, N. K. Rerich), Slavia 1995, č. 1–2, 83–91. ISSN 0037–6736
- Rusko — země kontrastů*. RT magazin, 6. 1. 1995, s. 4.
- Dnešní Bělorusko*. RT magazin 17. 2. 1995, s. 3.
- Mezinárodní Čechov*. RT magazin 31. 3. 1995, s. 3.
- Translation of Poetry as a Subject of Interdisciplinary Studies*, (Burger's Lenoire and Poe's The Raven), resumé, 9th International conference on translation and interpreting, CHU, Praha 1995, 21–22.
- The Symbol of the Spatial and the Linear in the Poetry of Russian Modernism. Abstracts*. Interart Studies: New Perspectives. International Conference, Lund University, Sweden, 15–19 May, 1995, 1–2.
- Malá jubilejní recenze*, Opera slavica 1995, 55–56.
- Mezi poezií a prózou*. Litteraria humanitas III. ZÁPAD – VÝCHOD, Brno 1995, 75–89. ISBN 80–85834–36–7, ISBN 80–210–1300–1
- Russkaja emigracija i češskaja kul'turnaja sreda*, v sb.: Russian, Ukrainian and Belorussian Emigration between the Word Wars in Czechoslovakia. Results and Perspectives of Contemporary Research. Holding of the Slavonic Library and Prague Archives. Russkaja, ukrajinskaja i belorusskaja emigracija v Čechoslovakii meždú dvumja vojnyami. Rezultaty i perspektivy

- provedenných issledovanij. Fondy Slavjanskoj biblioteki i pražskich archivov. Národní knihovna ČR, Praha 1995, d. I, 310–320.
- L'Art Nouveau dans l'oeuvre d'Alexandre Blok, de Velemir Xlebnikov et de Guillaume Apollinaire.* Studia Slavica Hungarica 40, 1995, 165–181.
- Jak se popravují profesori.* Literární noviny 1996 (8. 2.) č. 6, s. 11.
- Magie slov a tvarů.* Exkurs do estetiky a poetiky básnické tvorby Andreje Bělého, Svět literatury 1996, č. 11, 36–42.
- The Symbol of the Spatial and the Linear in the Poetry of Russian Modernism, Slavia orientalis* (Krakov), t. XLV, Nr. 3, 1996, 357–365.
- Úvodem.* Litteraria humanitas. Roman Jakobson, IV, Brno 1996, 12–13.
- Poetika ruského modernizma i ranného avangarda* (Impulzy Romana Jakobsona). Litteraria humanitas. Roman Jakobson, IV, 1996, 221–228.
- Skryté souvislosti Slova o pluku Igorově a RKZ.* Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity D 42, 1995, 15–22. (Vyšlo r. 1996.)
- Ruské drama a divadlo v českém prostředí.* Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity D 43, 1996, 67–85.
- Češskije perevody K. D. Baľmonta.* K. Baľmont i mirovaja kulťura. Šuja (Rusko) 1994 (vyšlo 1996), 142–153.
- The Theory of Signs and Poetics in Russian Modernism an Early Avant-garde.* Germanoslavica. Zeitschrift für germano-slawische Studien, Slovanský ústav, Prag III (VII), 1996, 231–242. ISSN 1210–9029
- Nikolaj Polevoj — „enfant terrible“ ruského romantizma.* Pisarze nowi, zapomniani i odkrywani na nowo, Katowice 1996, 7–12. ISSN 83–226–0726–1
- Maloizvestnyje dannyje o češsko-russkich svjazjach v oblasti izobrazitel'nogo iskusstva.* Opera Slavica VII, 1997, 1, 1–5. ISSN–1211–7676
- Dámský gambit.* Universitas 1997, č. 2, 14–16. ISSN 1211–3384

RECENZE

- Dávná cesta do Ruska.* Lidová demokracie 1992.
- Ruská kultura ve Vídni,* Rovnost 3. 2. 1993.
- Zmizelá budoucnost* (Česká moderna ve Vídni), Rovnost 2. 10. 1993.
- Brněnská konference o R. Jakobsonovi.* Universitas 1994, č.1, 68–69.
- V. S v a t o ň , *Epické zdroje románu,* Opera slavica V, 1995, č.1, 59–61.
- Jevgenij J e v t u š e n k o , *Strofy veka.* Antologija ruskoj poezii, Minsk–Moskva 1995, Slavia orientalis XLV, 1996, č. 1, 150–151. Nr ind. 376094, PL ISSN 0037–6744
- Pozoruhodná antologie ruské poezie.* Opera slavica 1996, č. 1, 157.
- Antologija po istorii ruskoj kritiki.* Rossica 2/1996, Euroslavica, Praha, 161–163. ISSN 1211–7234